

Eylül 2012

Bu bilgi notunun kapsamı nihai değildir ve AİHM için bağlayıcılığı yoktur

Sağlık

İlaç satışı

Cantoni – Fransa Davası

15 Kasım 1996

Bir süpermarket yöneticisi olan Cantoni, ilaç ürünlerini hukuka aykırı satmaktan dolayı hakkında açılan ceza davası sonucunda para cezasına çarptırılmıştır. Cantoni, eczane dışındaki işletmeler tarafından tıbbi maddelerin satışını yasaklayan kanunun muğlak olduğundan şikayetçidir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Fransa'da en azından 1957'den bu yana, yerleşik yargısal içtihadı göre hangi ürünlerin tıbbi madde kapsamına girdiği hususunun açık olduğunu kaydetmiştir. Cantoni, hukuki yardıma başvurmak suretiyle, bu tür ürünleri hukuka aykırı şekilde satmakla ciddi bir soruşturma riskiyle yüz yüze kalacağını bilebilmeliydi. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 7. Maddesi (kanunsuz ceza olmaz) ihlal edilmemiştir.

Tıbbi tedavi ödemeleri

Nitecki – Polonya Davası

21 Mart 2002 (kabul edilemezlik kararı)

Nadir ve ölümcül bir hastalığı bulunan başvuran, tıbbi tedavisinin masraflarını karşılama gücü olmadığını iddia etmekteydi. Başvuran, yetkili mercilerin tedavi giderlerinin bütününe karşılamamalarından şikayetçidir (genel sağlık sigortası kapsamında bu tedavi masraflarının %70'inin ödenmesi öngörülmekteydi).

AİHM, başvurunun Sözleşmenin 2. maddesi (**yaşam hakkı**) kapsamında bir sorun teşkil etmesi için, Yüksek Sözleşmeciler Tarafından yetkili mercilerinin toplumun geneline sunmakla mükellef oldukları sağlık hizmetlerini kişiden esirgemek suretiyle yaşamını tehlikeye attıklarının ortaya konmasının gerekli olduğunu kaydetmiştir. Nitecki'nin durumunda bu söz konusu değildi.

Kişisel tıbbi kayıtlara erişim

K.H. ve Diğerleri – Slovakya Davası (no. 32881/04)

28 Nisan 2009

Roman kökenli 8 Slovak kadın iki değişik hastanenin jinekoloji bölümlerindeki tedavilerinin ardından artık gebe kalamayacaklarını öğrenmişlerdir. Bunun hastanede kaldıklarında kısırlaştırılmalarından kaynaklandığından şüphelenmişlerdir. Başvuranlar, tıbbi kayıtlarının nüshalarının kendilerine verilmediğinden şikayetçidirler.

AİHM başvurularına tıbbi kayıtlarının nüshalarının verilmemesi nedeniyle 8. Maddenin (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir. AİHM sonradan yapılan değişikliklerle mevzuatın Sözleşmeye uygun hale getirilmesine karşın başvurular için çok geç kalındığını kaydetmiştir.

Kişisel tıbbi kayıtlara erişim

Open Door ve Dublin Well Woman – İrlanda Davası

29 Ekim 1992

İrlanda menşeli iki başvurucu şirket, gebe kadınlara yurtdışında kürtajla ilgili bilgi vermelerinin mahkeme kararıyla engellendiğinden şikayetçi idi.

AİHM başvurucu şirkete uygulanan kısıtlamanın, kürtaj hakkında bilgi edinmek amacıyla alternatif araçları araştırarak ve kullanacak kaynaklardan veya eğitim düzeyinden yoksun kadınların sağlığı üzerinde bir risk teşkil ettiğini kaydetmiştir. Ayrıca, bu tarz bilgilere başka yerlerde ulaşılabilirdiği ve İrlanda'daki kadınların prensipte kürtaj için Büyük Britanya'ya gidebilecekleri dikkate alındığında, bu kısıtlamalar büyük ölçüde etkisiz olmuştur. 10. Madde (bilgi alma ve ifade özgürlüğü) ihlal edilmiştir.

Tıbbi dosyaların savcılara açılması

Derdest dava**Avilkina ve Diğerleri – Rusya Davası (no. 1585/09)**

Başvuranlar, 3 kişiden ve Rusya'da bulunan Yehova Şahitleri İdare Merkezi adlı bir dini kuruluşun müteşekkildir.

Başvurucu kuruluş, özellikle faaliyetleri hakkında yürütülen soruşturmanın tarzından ve savcılarının Yehova Şahitlerini aşırı dincilikle ilişkilendirmesinden şikayetçidir. Diğer başvurular ise asıl olarak, kovuşturmanın, kendilerinin onayı alınmadan ve bunu gerektirecek bir ceza soruşturması söz konusu olmadan, doktorları tıbbi dosyalarındaki bilgileri açıklamaya zorladığından, ayrıca bir kamu hastanesinde tedavi görme taleplerinin dini inançlarından dolayı reddedildiğinden şikayetçidirler.

Hekimlerin görevi kötüye kullanmaları

Diennet – Fransa Davası

26 Eylül 1995

Fransız hekim Dr. Diennet hastalarına uzaktan kilo verme tavsiyelerinde bulunmaktaydı. Bunu itiraf ettikten sonra görevi kötüye kullanma gerekçesiyle tabipler sicilindeki kaydı silinmiştir. Diennet hastalarıyla hiçbir araya gelmemekte ve tavsiye ettiği tedavileri izlememekteydi; sıklıkla bulunmadığı zamanlarda ise bu tavsiyeler sekreteri tarafından verilmekteydi. Diennet, durumuyla ilgili karar veren mesleki disiplin organlarının tarafı olduklarından ve aleni duruşma düzenlenmediğinden şikayetçidir.

AİHM duruşmaların aleni yapılmaması nedeniyle 6. Maddenin 1. fıkrasının (adil yargılanma hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir. Disiplin organlarının tarafsız olmadıkları yönündeki şikayete ilgili olarak 6. Maddenin 1. fıkrasının ihlali söz konusu değildir.

Draon – Fransa Davası**Maurice – Fransa Davası**

Büyük Daire kararları

6 Ekim 2005

Başvuranların ihmal nedeniyle gebelik sürecinde tespit edilemeyen bir engeli bulunan çocukları vardır. Başvuranlar tazminat davası açmışlardır. Ancak, dava devam ederken, derdest davalara da uygulanması öngörülen bir kanun çıkarılmış ve başvuranların talep ettikleri tazminatın bütünü almaları mümkün olmamıştır. Başvuranlar bu durumdan şikayetçi idiler.

AİHM 1 Numaralı Protokolün 1. Maddesinin (mülkiyet hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir: zira yeni kanunun geriye yürürlüğü açık ve net şekilde büyük miktarda paraların söz konusu olduğu temel tazminat türlerinden birini ortadan kaldırmıştır. Aksi halde başvuranlar bu miktarı talep etme hakkına sahip olacaktı. Bu kanun nedeniyle başvuranlar, uğradıkları zarara ilişkin taleplerinin önemli bir kısmından, yeterli tazminat verilmemesi sonucu mahrum bırakılmışlardır.

Spyra ve Kranczkowski – Polonya Davası (no. 19764/07)

25.09.2012

Bu davada başvuranlar (bir anne ve oğlu) çocuğun engelliliğinin doğumu sırasında hastanede uygun tıbbi tedavi uygulanmamasından, özellikle hemşirelerin yeni doğan bakımının gerektirdiği standartlara uymamalarından kaynaklandığını iddia etmekteydiler. Özellikle 8. Maddeye (özel ve aile hayatına saygı hakkı) istinat etmekteydiler. Çocuk doğumundan itibaren başka rahatsızlıklarının yanısıra solunum sorunları nedeniyle tedavi görmüş ve pek çok kez ameliyat geçirmiştir. Çocuk artık ağır engelli idi; sürekli desteğe, yeniden adaptasyona ve özel bir diyetle ihtiyaç duymaktaydı. Çocuk 2002 yılında doğumdan %100 engelli ilan edilmiştir. Başvuranlar ayrıca Polonya mercilerinin engelliliğin menşeiini aydınlatmaya yönelik işlemleri etkili biçimde yürütmediklerinden şikayetçi idiler.

8. Madde ihlal edilmemiştir. AİHM, bilirkişi raporlarına göre başvuranlara sağlanan tedavinin yeterli ve tıbbi uygulama kurallarına uygun olduğunu kaydederek Devletin 8. Maddenin esası anlamında bir sorumluluğunun bulunmadığına karar vermiştir. AİHM 8. Maddenin usulü bakımından, öncelikle başvuranların, çocuğun

engelliliğinin menşinin ortaya çıkarılmasına ilişkin mevcut başvuru yollarından yeterince yararlandıklarını kaydetmiştir. Ayrıca, başvuruların davası hukuk mahkemelerince üç aşamada incelenmiş ve şikayetleri tabipler derneğinin disiplin kurulunca ele alınmıştır. Bu işlemlerde eleştiriye konu olabilecek bir husus bulunmamaktaydı. Bütün bu işlemler, sorunun kaynağını aydınlatarak sağlık personelinin eylemleriyle başvuranın engelliliği arasında herhangi bir bağlantı olmadığını ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle, ceza soruşturmasını yürütme biçiminin 8. Madde kapsamında sorun teşkil etme ihtimali bulunmakla birlikte, bir bütün olarak Polonya hukuk sistemi, başvurulara davalarının yeterince değerlendirilmesine imkan tanıyacak yolları sağlamıştır.

Derdest davalar

Ismailova – Azerbaycan Davası (no. 27860/07)

Ismailova, vücudundan bir kist ile yumurtalığının alındığı bir operasyondan aylar sonra ağır kanama geçirmiştir. Tıbbi ihmal nedeniyle maruz kaldığı zarar nedeniyle tazminat davası açmıştır.

Başvuran, ulusal mahkemelerin bütün delilleri dikkate almadıklarından ve davanın çok uzun sürdüğünden şikayetçidir.

Bulai – Moldova Davası (no. 12740/09)

Başvuranlardan Bulai, doğum yaptığı sırada cerrahi işlemle yumurtalıkları ve fallop tüpleri alınırken yanlışlıkla kısırlaştırılmıştır. Bunun sonucunda 32 yaşında erken menopoza girmiş ve bununla bağlantılı olarak uzun süreli psikolojik travma yaşamıştır.

Bay ve Bayan Bulai, Moldova mahkemelerinin ilgili hekimin cezai sorumluluğunun bulunmadığı yönündeki kararlarını yeterince gerekçelendirmediklerinden, yeterince tazmin edilmediklerinden ve lehlerine verilen kararın zamanında uygulanmadığından şikayetçidirler.

Csoma – Romanya Davası (no. 8759/05)

Csoma, onay vermiş olduğu kürtaj nedeniyle gerçekleştirilen tıbbi işlemlerin sonucu olarak ağır kanamanın yanı sıra başka komplikasyonlar geçirmiştir.

Başvuran yapılan ciddi tıbbi hatalar sonucunda artık çocuk doğuramayacağından şikayetçidir.

Hastanede ölüm

Šilih – Slovenya Davası

Büyük Daire kararı

9 Nisan 2009

Bay ve Bayan Šilih'in 20 yaşındaki oğulları, 1993 yılında bulantı ve ciltte kaşıntı şikayetleriyle gittiği hastanede alerjisi bulunan olduğu ilaçların enjekte edilmesiyle hayatını kaybetmiştir. Başvuranlar oğullarının tıbbi ihmal nedeniyle öldüğünden ve ölümüyle ilgili etkili soruşturma yapılmadığından şikayetçidirler.

AİHM 2. Maddenin (yaşam hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir: başta soruşturma olmak üzere ceza davası çok uzun sürmüştür. Dava ilk derece mahkemesinde devam ederken altı kez hâkim değişmiştir ve dava başlamasından 13 yıl geçtikten sonra hala derdesttir.

Derdest dava

Jovanovic – Sırbistan Davası (no. 21794/08)

Janovic'in dünyaya getirdiği sağlıklı bebeği, doğumundan birkaç gün sonra ve hastaneden taburcu edilmesi planlanan zaman öncesinde kaybolmuştur. Sağlık personeli anne-babaya bebeklerinin öldüğünü söylemiştir. Ancak, ölüm nedenini belirtmemiş ve oğullarının bedenini, otopsi için başka bir şehre nakledildiğini söyleyerek teslim etmemişlerdir.

Jovanovic, yetkililerin kendisine oğlunun gerçek akıbeti ile ilgili bilgi vermemelerinden şikayetçidir; bebeğinin yetkililer tarafından yasadışı biçimde evlatlık verildiğinden kuşulanmaktadır ve bu konuda başvurabileceği etkili bir kanun yolunun olmadığından şikayetçidir.

Askeriyede ölüm

Derdest dava

Panovy – Rusya Davası (no. 21024/08)

Bay ve Bayan Panovy'nin oğlu orduya kabul edildiğinde düşük kilolu idi ve kendisine kış mevsiminde bir hava meydanında birtakım askeri görevler yaptırılmıştı. Başvuranların oğlu Ocak 2005'te zatürreden ölmüştür. Açılan hukuk davasında Rus mahkemeleri, başvuranların oğluna kış mevsiminde ağır işler gördürülmesinin, buna karşın günlük muayene edilmemesinin ve besin takviyesi yapılmamasının ölümüne yol açtığını kaydederek tazminat ödenmesine karar vermişlerdir.

Başvuranlar, oğullarının askerlik hizmeti sırasında ölümünden ve yetkililerin bu durumu etkili biçimde soruşturmamasından şikayetçidirler.

Medikososyal kurumda ölüm

Derdest dava

Valentin CAMPEANU adına Hukuki Kaynaklar Merkezi – Romanya Davası (no. 47848/08)

Roman kökenli olup doğumunun hemen ardından terk edilmiş bir genç olan Valentin Campeanu yetimhanede büyümüştür ve 5 yaşında HIV teşhisi konmuştur. Ayrıca, Campeanu'da "ağır zeka geriliği" olduğu ve zeka düzeyinin 30 olduğu tespit edilmiştir. Campeanu'da sonraları HIV ile bağlantılı olarak tüberküloz, zatürre ve kronik hepatit hastalıkları ortaya çıkmıştır. Eylül 2003'te

18 yaşına girdiğinde yetkililer Devlet kurumlarında bakımını sonlandırmışlardır. Kendisini kabul edecek bir kurum bulunması aylar sürmüş, 5 Şubat 2005'te bir medikososyal birimine yerleştirilmiştir. O sırada boyu 168 cm ve kilosu 45 kg olan Campeanu'nun üzerinde eski bir eşofman vardı. Çamaşırı veya ayakkabısı yoktu ve zaman-mekan algısını yitirmişti. Kendi başına yemek yiyemiyor, kişisel temizliğini sağlayamıyordu. Campeanu'ya ancak 9 Şubat 2004 tarihinde retroviral tedavi uygulanmıştır. Campeanu 20 Şubat tarihinde soğuk bir odada yalnız başına, üzerinde yalnızca bir üst pijaması bulunduğu halde ölmüştür. Kendi kendine yemek yiyemediği ve tuvalete gidemediği halde Campeanu'ya hiçbir destek verilmemiştir.

Valentin Campeanu adına Hukuki Kaynaklar Merkezi, farklı Devlet kurumlarının özellikle Campeanu'nun yaşamının son birkaç ayındaki eylemleri veya harekete geçmemeleri nedeniyle 2. Maddenin (yaşam hakkı), 3. Maddenin (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı), 5. Maddenin (özgürlük ve güvenlik hakkı), 8. Maddenin (özel ve aile hayatına saygı hakkı), 13. Maddenin (etkili başvuru hakkı) ve 14. Maddenin (ayrımcılık yasağı) ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Kan nakli

Derdest dava

Bochkareva – Rusya Davası (no. 49973/10)

Bochkareva'nın böbrek kanseri hastası kocası Mart 2005 yılında ameliyat olmuş ve operasyon sırasında kan nakli yapılmış, birkaç ay sonra kanser komplikasyonlarından ötürü hayatını kaybetmiştir.

Başvuran müteveffa kocasının kanser tedavisi sürecinde uygulanan tedavi yöntemi nedeniyle acı çektiğinden ve kocasına yapılan kan nakliyle ilgili soruşturmada yetkililerin ve sağlık personelinin sorumluluklarının ortaya çıkarılmadığından şikayetçidir.

Çevresel tehlikelere maruziyet

Roche – Birleşik Krallık Davası

Büyük Daire kararı

19 Ekim 2005

1938 doğumlu olup 1992'de engelli olarak tescil edilen Roche, 1960'ların başında İngiliz ordusunda görev yaptığı esnada kendisine uygulanan testler sırasında zehirli kimyasallara maruz kalmasının sonucu olarak, sağlık sorunları yaşıyordu. Başvuran, bu testlere katılmasının yol açacağı riskleri değerlendirmesine imkan verecek uygun ve yeterli bilgiye erişiminin bulunmadığından şikayetçidir.

AİHM 8. Maddenin (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir: başvuranın ordu tarafından düzenlenen testlere katılmasından doğabilecek risklerle ilgili bilgi edinmesini sağlayacak bir usul mevcut değildi.

Derdest davalar**Vilnes – Norveç Davası (no. 52806/09)****Muledal ve Diğerleri – Norveç Davası (no. 22703/10)**

Davalar, Norveç petrol endüstrisi için Kuzey Denizde ve Devletin kısmen hissedarı olduğu "Norveç Sualtı Müdahale Ltd"ye (NUI/NUTEC) ait test tesislerinde çalışan dalgıçların şikayetleri ile ilgilidir.

Başvuranlar, dalgıçlık nedeniyle sakat kaldıklarından ve işgöremez hale geldiklerinden şikayetçidirler. Başvuranlar ayrıca Norveç makamlarının kendilerinin korunmasına yönelik emniyet düzenlemeleri konusunda yasal bir çerçeve tesis etmediğini, emniyet düzenlemelerine istisnalar getirdiğini, yeterli denetim uygulamalarını gerçekleştirmediğini ve bazı dalgıçların NUI/NUTEC'de test dalışı yapmalarını önlemediğini, bu testler ve sonuçları hakkında kendilerini bilgilendirmediğini ve önceden bu konuda rızalarını almadığını iddia etmektedirler.

18 Eylül 2012 tarihinde AİHM'de duruşma yapıldı.

Hasta kimselerin sınırdışı edilmesi**D. – Birleşik Krallık Davası**

2 Mayıs 1997

Aslen St Kitts'li (Karayipler) olan başvuran Birleşik Krallık'a geldiğinde kokain bulundurmaktan tutuklanmış ve 6 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. Başvuranın AIDS hastası olduğu anlaşılmıştır. Tahliyesinden önce St Kitts'e geri gönderilmesine karar verilmiştir. Başvuran, sınırdışı edilmesinin yaşam beklentisini azaltacağını, zira Birleşik Krallık'ta görmekte olduğu tedavinin St Kitts'te mevcut olmadığını iddia etmekteydi.

AİHM, hapis cezası infaz olunduktan sonra sınırdışı edilecek yabancıların sınırdışı işlemini uygulayan Yüksek Sözleşmeciler tarafın topraklarında kalmaya devam ederek o ülkedeki tıbbi, sosyal veya diğer destek imkanlarından yararlanmayı talep etme haklarının ilkesel olarak mümkün olmadığını vurgulamıştır. Ancak, başvuranın davasındaki koşullar hayli istisnai idi. Hastalığının çok ileri bir aşamada olması ve görmekte olduğu tedaviye bağımlılığı göz önünde tutulduğunda, St Kitts'teki olumsuz yaşam koşullarının yaşam beklentisini azaltma ve ciddi açılar çekmesine yol açma ihtimali yüksek idi. Bu nedenle, sınırdışı kararının uygulanması, 3. Maddenin (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele) ihlali anlamına gelecektir.

N. – Birleşik Krallık Davası (no. 26565/05)

Büyük Daire kararı

27.05.2008

Uganda vatandaşı olan başvuran, Birleşik Krallık'a geldikten birkaç gün sonra ciddi biçimde rahatsızlanarak hastaneye kaldırılmıştır. Başvuranın ayrıca AIDS ile bağlantılı hastalıkları vardı. Sığınma başvurusu olumsuz neticelenmiştir. Başvuran, Uganda'da gerekli tıbbi tedavi imkanlarının bulunmadığından bahisle,

iade edilmesinin insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele anlamına geleceğini iddia etmiştir.

AİHM, Birleşik Krallık mercilerinin başvurana, sığınma başvurusunun ve taleplerinin İngiliz mahkemeleri ve AİHM tarafından değerlendirildiği 9 yıl süresince tıbbi tedavi sağladığını kaydetmiştir. Sözleşme, Taraflara, kendi topraklarında kalma hakkı olmayan bütün yabancılara ücretsiz ve sınırsız tıbbi tedavi imkanı sunmak yoluyla Sözleşmeye taraf olmayan ülkelerdeki tıbbi tedavi eksikliklerini giderme yükümlülüğü getirmemektedir. Bu nedenle, Birleşik Krallık'ın başvuranın bakımını devam ettirme gibi bir görevi bulunmamaktaydı. Başvuranın Uganda'ya sınır dışı edilmesi durumunda 3. Maddenin ihlali söz konusu olmayacaktır.

Ötenazi

Pretty – Birleşik Krallık Davası

29.04.2002

Başvuran, dejeneratif bir kas hastalığı olan ve çaresi bulunmayan motor nöron hastalığından ölmekteydi. Hastalığının son aşamaları çok sıkıntı verici ve onurunu zedeleyici biçimde geçeceği için, ne zaman ve nasıl öleceğini kontrol etmek istiyordu. İngiliz hukukunda intihar suç olmasa da intihara yardım etmek suç teşkil etmekteydi. Petty, hastalığı nedeniyle intihar edemiyordu ve kocasının kendisine yardım etmesini istiyordu. Yetkili merciler bu isteğini reddettikleri için, ölümüne yardım etmesi halinde kocasının kovuşturulma tehlikesi bulunmasından şikayetçi idi.

2. Madde (yaşam hakkı) ihlal edilmemiştir. AİHM yaşam hakkının tam tersi bir hak, yani ölüm hakkı şeklinde yorumlanmasının lafzın saptırılması anlamına geleceğini kaydetmiştir.

3. madde (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) ihlal edilmemiştir. AİHM Devletin Sözleşme kapsamında insan hayatını sonlandırmaya yönelik eylemlere ceviz vermekle yükümlü olmadığını kaydetmiştir.

Koch – Almanya Davası

19 Temmuz 2012

2002 yılında evinin önünde düşen Koch'un karısı o tarihten bu yana tamamen felç olmuş ve suni oksijen desteği ile hemşirelerin sürekli bakımına muhtaç hale gelmiştir. Kadın, insan onuruna aykırı gördüğü bu hayatı intihar ederek sonlandırmak istiyordu. Başvuranın, karısı adına yaptığı ölümcül ilaç enjeksiyonu talebi, bu tarz yetkilerin yaşamı sonlandırmak değil desteklemek veya sürdürmek amacıyla verilebileceğini kaydeden yetkililerce reddedilmiştir.

AİHM Alman mahkemelerinin Koch'un bu kararlar ile ilgili olarak müteveffa karısı ve kendisi adına yaptığı şikayeti esas alan incelemelerinin 8. Madde kapsamındaki usul haklarını ihlal ettiğine hükmetmiştir.

Daha fazla bilgi için aynı seri altında yayımlanan [cezaevlerinde sağlık, üreme hakları](#) veya [ruh sağlığı](#) bilgi notlarına müracaat edebilirsiniz.

Basın İrtibat:
tel: +33 (0) 3 90 21 42 08

(Bu bilgi notunun Türkçe evirisi, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı'nın katkılarıyla hazırlanmıştır.)